

Az ÖTM területfejlesztési
és építésügyi szakállamtitkárságának feladatairól

A siker kulcsa a hosszú távú tervezés

Magyarországra 2007 és 2013 között mintegy 8 ezer milliárd forint közösségi támogatás érkezik. Korábban, a kiegyezés után került az országba hasonló nagyságrendű forrás, amely Magyarországot az akkori Európa élvonáiba emelte. Szaló Péter szakállamtitkár a Túrístvándiban tartott szeptemberi XI. Országos Főépítési Konferencián – ahol központi téma a falu volt – elhangzott előadásában arról beszélt, hogyan tudnánk minél hatékonyabban kihasználni ezt a páratlan lehetőséget. A beszédet szerkesztett formában adjuk közre.

Izgalmas és tevékeny időköt élünk. A tét óriási: vajon a következő hét évben képes lesz-e Magyarország felzárkózni a fejlett európai államokhoz, s a magyar falu megtalálja-e helyét Európában? Ha megvizsgáljuk az elmúlt évek települési beruházásait, azt hiszem, nagyon sok hiányosságot tapasztalunk. Pedig az uniós csatlakozás óriási lehetőségeket jelent számunkra. A strukturális és kohéziós támogatások révén hatalmas források állnak rendelkezésünkre, olyan feltételek mellett, amelyek nemcsak a gazdag településeket hozzák helyzetbe, hanem a forráshiánynyal küzdő szegényebbeket is. Az átlagos támogatás mértéke a jelenlegi 75-ről 85 százalékra emelkedik. Sőt, a hátrányos helyzetű, elmaradott térségekben ez további 5–10 százalékkal növelhető. Így a jövőben minimális önerővel is lehet önkormányzati beruházásokat indítani.

Az új feltételek az államháztartás helyzetére is kedvezően hatnak, hiszen az áfára sem az államnak, sem

az önkormányzatoknak nem kell külön forrást biztosítani, mert az az elszámolható körbe tartozik. Ezek összességében 1400–1500 milliárd forintnyi költségvetési könnyítést jelentenek.

Hogyan élünk a feltételekkel?

Napjainkban új regionális politika van születőben. Annak idején én is a különböző kormányzati politikákat bírálók közé tartoztam, hiszen amikor a fejlesztéspolitika stratégiai célkitűzéseit akartuk megvalósítani, akkor gyakran falakba ütköztünk. Partikuláris ágazati, regionális, megyei vagy helyi érdekek falába. Nem volt felelőse a gazdaság-, a társadalom- és a környezetpolitikának. Sokszor tényszerűtlen adatokkal próbáltuk bizonygatni egy ágazat sikerességét. Az oktatás sikere azt jelentette, hogy milyen nagy számban bocsátjuk ki a diplomásokat, de azt senki nem vizsgálta, hogy a képzéseink megfelelnek-e a munkaerőpiac igényeinek. Ezért is dolgoztunk ki több modellt – egy tervhivatalit és egy kabinetrendszerűt –, amelyek célja

az volt, hogy megpróbáljuk megjeleníteni azokat a koordinációs mechanizmusokat a kormányzati munkában, amelyek a társadalom-, a gazdaság- vagy éppen a környezetpolitika céljait érvényesítették.

Felelősök kellene, a felelősökhöz munkaszervezetek, testületek, és akkor talán el lehet érni az optimumot. Persze a kohéziós politika is átrendezte az érdekeket. Azt is látjuk, hogy ez költségvetéspótló intézménnyé válhat, hiszen most mindenki az uniós forrásokért tülekedik. Csakhogy ezeket a forrásokat el fogjuk veszíteni, ha újra a partikuláris érdekek nyernek teret. Pedig az EU-tól most megkaptuk azt a lehetőséget, hogy Magyarország megújuljon.

Új helyzet van

A kormányzaton belül létrejött a fejlesztéspolitikát koordináló szervezeti struktúra a Nemzeti Fejlesztési Ügynökséggel, a Nemzeti Fejlesztési Tanáccsal és más testületekkel. Ez teljesen új helyzetbe hoz minden ágazatot, minden szak-

területet. Elsősorban a területfejlesztésről beszélek, de igaz ez az építési ágazat sok-sok területére is, hiszen az új struktúra következtében a minisztériumnak ágazati forrás nélkül kell szakpolitikát csinálni.

A tervezésben, a programok és projektek előkészítésében ott lesznek az ágazatok, a tárcák, de a pénz elosztásában nem. Holott az elmúlt években az volt az igazán erős miniszter, aki ki tudta járti a költségvetési forrásokat.

Most új helyzet van. Amikor a miniszter asszony felkérésére döntenem kellett, hogy maradok-e a „húsos fazéknál” és az uniós források felhasználásával foglalkozom, vagy egy forráshiányos szakterület feladatait, gondját-baját próbálom felvállalni, akkor ez utóbbi mellett döntöttem. Azért, mert lehetségesnek tartom a szakmánk bizonyos mértékű megújulását, illetve sikerre vitelét, még a jelen feltételek közepette is. Ennek – a falvakra vonatkozó – néhány gondolatát szeretném ismertetni.

A fejlesztéseknél – a legalsóbb szinteken is – figyelembe kell vennünk az uniós és a kormányzati politikát, legyen szó az Új Magyarország Tervről vagy a Lisszaboni Stratégiáról. Minden egyes beruházás kapcsán fel kell tennünk a kérdést: szolgálja-e a növekedést, a foglalkoztatást? További kérdések: szolgálja-e a fejlesztés-

tés a társadalmi-gazdasági kohéziót, a fenntarthatóságot, környezetünk megújítását, az épített környezet minőségi előrelépését? Ezért valamennyi elképzelést – a településhálózat bármely szintjén fogalmazódik meg – ezzel a célrendszerrel kell megmérni.

Szakterületeink (a területfejlesztés és az építésügy) a kormányváltás után új helyzetbe kerültek. Az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztériumban együtt vagyunk a turizmussal, a sporttal és az önkormányzati igazgatással. Ennek vannak előnyei és hátrányai. Sajnos eltűnt az Országos Lakás- és Építésügyi Hivatal, mint különálló kormányzati szerv. Ugyanakkor egyes előnyök kompenzálják a hátrányokat, köztük az önkormányzati igazgatással való összetartozás. A jövő egyik fontos feladata, hogy miként lehet a különböző önkormányzati intézményeket, támogatási rendszereket összehangolni.

Vannak alapkérdések: milyen Magyarországot akarunk? Milyen térszerkezetű államot akarunk, egyáltalán hol akarunk élni? Ha ezeknél kezdjük, talán eredményesek lehetünk. Persze mindezt egy olyan helyzetben kell megtenni, amikor nem számíthatunk kétharmados törvénymódosításokra. Az ellenzék elutasította az alkotmány, az önkormányzati törvény módosítását. Tehát

nem lesz régió, mint önálló igazgatási kategória, nem szerveződik át Magyarország közigazgatása, nem lesz kistérség a kormány által számított méretben. De ebben a helyzetben is lehet és kell is lépni.

Nyilvánvaló, hogy az ország a regionális igazgatás irányába fejlődik. Ezen kívül megerősödik a kistérségi szint, ami persze nem jelenti a települési funkció megszűnését, de biztos, hogy feladat-átrendeződést hoz. Az átrendeződés nem feltétlenül kell, hogy érintse az önkormányzatiságot, hiszen meggyőződésünk szerint a helyi ügyekért a helyi önkormányzatoknak kell felelősséget vállalni.

Erősíteni a gazda szerepet

A településeken elsősorban a gazda „szerepet” szeretnénk megerősíteni. Azt, ami a falusi társadalmat mindig is jellemezte. Ahogy művelik területüket, ahogy megvédik a tájat, belakják az életteret, ahogy kalkulálnak, takarékoskodnak, felméri erőforrásait. A globalizáció egyik problémája, hogy ezek a reflexek, ez a fajta hosszú távú gondolkodás kiveszik a társadalomból. Mindenki a pénzosztásban érdekelt, hihetetlen tülekedés folyik a területi szinteken is. A beruházásaink nagy része aggályokat ébresztenek: vajon fenntarthatók lesznek-e vagy újabb költségvetési terhet jelentenek?

A gazda előrelát és tervez. Az önkormányzatoknak és a térségi szereplőknek is ezt a szerepet kellene vállalni és megerősíteni. Ezért lett volna jó, ha megalakulnak a regionális önkormányzatok, ahol a turizmuson, a gazdaságon, az egészségügyön, az oktatáson át a kulturális feladatokig egyben lehetett volna minden olyan feladatot tartani, amit a nemzeti szint alatt kell ellátni. Ezek a feladatok feles törvényekkel nem telepíthetők. Ezért olyan irányba ment el a reform, hogy egyszerű társulásokkal lehet és kell egy helyre terelni a különböző funkciókat és ellátókat. Aztán őket megállapodásra kényszeríteni pozitív és negatív ösztönzőkkel, hogy közösen lássanak el feladatokat.

A települési önkormányzati és a kistérségi rendszer is ezzel összhangban fog kialakulni. Átalakulnak a szakmai feltételek, a feladatellátás finanszírozásának nagyobb szerepet szán a kormányzat. Mindamellett megmaradnak a kiegyenlítő mechanizmusok. Ez különösen fontos a hátrányos helyzetű települések, térségek esetében, amelynek felülvizsgálata éppen most van folyamatban. Fontos az elektronikus ügyintézés kiépítése, ami az építésügyi igazgatás számára is új, minőségi körülményeket teremt.

Mindehhez szeretnénk kapcsolni egy város-hálózat-fejlesztési politikát (általános településhálózat fejleszté-

si politikát), amelynek vannak pozitív és negatív elemei. Amikor az NTF céljairól beszélünk – növekedés és hatékonyság –, akkor szembe kell nézni bizonyos dolgokkal. A falu soha nem lesz város – nem is szabad, hogy azzá váljon –, de a városok között sem tudunk egyenlőséget tenni, mert óriásiak a különbségek. Európai értelemben néhány települést tudunk versenyképesé tenni. Ezért alakult ki a fejlesztési pólusok koncepciója, ami természetesen nem a települések közötti hierarchiát jelenti.

Vidékfejlesztés és agrárium

Külön kiemelném a leendő kistérségi központokat. Azokat a városokat erősítjük ebben a rendszerben, amelyek térségi ellátó funkciót töltenek be. Így létrejöhethet az Erdei és Bibó által is megálmodott kistérségi és városi együttműködés, ami az állampolgárok számára egyenlő feltételeket biztosít az ország keleti és nyugati részén, és ami tudomásul vesz bizonyos különbségeket a településhálózatokon belül.

A falufejlesztésről számos elképzelés született, sajnos éppen a vidékpolitika területén tapasztalható némi zavar. Ebbe bese-gített az Európai Unió is. Hiszen, amíg a jelenlegi NTF-ben az Agrár- és Vidékfejlesztési Operatív Program (AVOP) integráns részét képezi a rendszernek, addig a következő költség-

vetési időszakban húztak egy kemény választóvonalat a közös agrárpolitika és a kohéziós politika között. Régen a két halmaz közös területén helyezkedett el, átfedésekkel. Az AVOP egyszerre szolgálta a társadalmi kohéziót és az agrárgazdaság célrendszerét. Ehhez kötődött a későbbi intézkedések köre, mint pl. a gazdák korai nyugdíjazása és az agrár-környezetvédelem.

Az új rendszer számos kritikát kapott tőlünk, finomodtak is az uniós irányelvek, de mindezek ellenére a magyar kormány feladata lesz, hogy megteremtse az összhangot a Nemzeti Agrár- és Vidékfejlesztési Terv és az Új Magyarország program között. A vidékpolitikát gyakran a területfejlesztés alternatívájaként hirdetik meg. Úgy gondolom, a falusias, agrár-jellegű térségek problémáinak megoldásához valóban kevés a területfejlesztés. Az agráriumnak különös jelentősége van. Sajnos mi, magyarok ebben nem vagyunk „Európa-követők”, pedig a francia agrártörvény, ami a vidékfejlesztéssel is foglalkozik, kimondja, hogy a mezőgazdaságnak kitüntetett szerepe van a táj fenntartásában, és olyan társadalmi funkciói vannak, amelyek messze túlmutatnak az egyszerű gazdasági funkción.

Magyarország ezt nem követi. A következő időszakban a támogatások 80–

90 százaléka szorosan kötődik az agráriumhoz. A környezetvédők kifogásolták, hogy kevés pénz marad a 2. pillérré, az agrár-környezetvédelemre. Mi, területfejlesztők – a régiókkal és az önkormányzatokkal közösen – azt hiányoltuk, hogy a 3., 4. prioritásnál csak a kötelező minimumot, a 10 százalékot fordítanak vidékfejlesztésre. Ezért az Országos Területfejlesztési Tanács arra kérte a tárcát, hogy vizsgálja felül álláspontját. Mégiscsak fontosabb a vidéken élő 3 milliós társadalom életkörülményei, mint 300 ezer termelő gépbeszerzései.

Nagyon fontosnak tartjuk a különböző települések funkcionális meghatározását. Ezért vezettük be a komplex programok rendszerét. Ide tartozik a falu- és vidékfejlesztés. Összekapcsoljuk mindazon célkitűzéseket, amelyek az európai agrár- és vidékfejlesztési alpból, illetve az európai regionális fejlesztési alpból támogathatók. A turizmus is fontos eleme a települések népességmegtartó képességének és a helyi gazdasági fejlődésnek, hiszen az agrárium egyre szűkebb területre vonul vissza, egyre kevesebb embernek kínál foglalkoztatást. Egyre nagyobb tehát a jelentősége, hogy miből fognak itt megélni az emberek.

Dr. Szaló Péter
területfejlesztési
és építésügyi szakállamtitkár

Partnerségépítés a Közép-magyarországi régióban

A partnerségépítést elősegítő, térítésmentes képzések szervezéséhez kapott uniós támogatást a Közép-magyarországi régió. A projekt keretében egy év alatt hatvan alkalommal kétnapos tréninget, valamint hetven műhelymunkát szerveznek, amelyeken összesen 1300 kistérségi és kerületi szereplő vehet részt.

A képzések célja, hogy kialakuljanak és megerősödjenek a kistérségi és régiós szintű együttműködések, szakmai összefogások, illetve a megszerzett képességek segítségével a 2007–2013 közötti időszakban növekedjen a régió forrásfelhasználási kapacitása. A *Partnerségépítés ösztönzése a Közép-magyarországi régióban* címet viselő egyéves projekt gazdája a Pro Régió Ügynökség (Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési és Szolgáltató Kht.).

A tapasztalattal nem, vagy alig rendelkező célcsoportok a projekt során partnerségépítést fejlesztő kétnapos, bentlakásos tréningeken sajátíthatják el az integrált, partnerségben megvalósuló régiós és kistérségi projektek kialakításának ismereteit. Eközben kiépülnek és megerősödnek a régió civil, állami és profitorientált szervezetei közötti partneri kapcsolatok is.

A régió 15 kistérségében és Budapesten szervezendő térítésmentes képzésfejlesztő tréningeken a fővárosi kerületek, Pest megyei települési önkormányzatainak, kisebbségi és nemzetiségi önkormányzatainak munkatársai, kistérségi társulások vezetői, egyéb tisztviselői, önkormányzati intézmények munkatársai, vállalkozások, oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális, turisztikai intézmények munkatársai és a régió civil szervezetei vehetnek részt.

A tréningek 3 téma köré szerveződnek:

- Partnerségi kommunikáció és konfliktuskezelés;
- Prezentációs készségfejlesztés, műhelymunka-vezetés;
- Mintajellegű együttműködési modellek kialakítása.

A tréningek mellett 2007 tavaszától tematikus műhelymunkákat is szervez a Pro Régió Ügynökség együttműködési minták bemutatásával, annak érdekében, hogy a régiós fejlesztésekben érintett felek megtalálják közös érdekeiket, fejlesztési lehetőségeiket. A partnerségépítő műhelymunkák a gyakorlatorientált csoportmunkán, a sikeres hazai és nemzetközi példák ismertetésén és a partnerségen alapuló aktuális pályázati lehetőségek bemutatásán keresztül az önkormányzati, a vállalkozói, valamint a civil szféra partnerségi kapcsolatait alapozzák meg.

A projektről októberben a fővárosban rendezett nyitókonferenciát a Pro Régió Ügynökség.

A képzésre jelentkezni lehet: Pest megyében az illetékes kistérségi kapcsolattartónál. Részletek a www.kozpontiregio.hu/rop313 internetes oldalon az Elérhetőségek menüpont alatt. A budapesti képzéseket a Pro Régió Ügynökség szervezi. A képzésekről érdeklődni az alábbi elérhetőségen lehet: *Báthly Katalin*, telefon: (1) 471-8955, e-mail: kati@proregio.hu

A rovatot Zábránszky Pap Klára szerkesztette.